

Kansenkaart financiële sector

Naar een productiever, duurzamer en
autonomer Nederland in Europa

Kansenkaart financiële sector

Naar een productiever, duurzamer en
autonomer Nederland in Europa

Auteurs
Daniël Koudijs
Kees Kraaijeveld

Ontwerp
Monique Willemse
Leonie Lous

In opdracht van

VNO-NCW

 De ArgumentenFabriek

 2026
www.argumentenfabriek.nl

Inhoud

Voorwoord: Visie VNO-NCW	7
1. Wat zijn verborgen kosten en de gevolgen hiervan?	8
2. De Kansenkaart	11
De Overzichtskaart	12
De Verborgenkostenkaart	14
De Gevolgenkaart	16
De Gemistekansenkaart	18
3. Naar een productiever, duurzamer en autonomer Nederland in Europa	21
Experts	22

Voorwoord Visie VNO-NCW

Nederland staat voor grote uitdagingen. Energietransitie, woningbouw, defensie, productiviteitsverbetering, het zijn zaken die om miljardeninvesteringen vragen. Dit financieren vraagt om een financiële sector die voluit kan bijdragen aan de reële economie. Nederland moet weer kansen pakken.

Peter Wennink heeft een ambitieuze investeringsagenda gepresenteerd voor Nederland.¹ Investeren is noodzaak. Maar investeren kan niet zonder financieren. Naast publieke investeringen en publiek-private fondsen, zoals de Nationale Investeringsinstantie, zijn private investeringen onmisbaar.

We hebben in Nederland veel te danken aan onze vanouds sterke financiële sector. In onze visie wordt de financiële sector nu overvraagd. Denk aan de vele nationale en Europese regels, aan de rapportagedruk, aan de kapitaaleisen, aan de maatschappelijke eisen, zoals de poortwachtersrol, en aan de kosten van toezicht.

Deels, zij het niet alleen, komt dit door een vrij eenzijdig ‘nul-risico’-beleid en toezicht op de sector. Dit leidt tot kosten voor de sector én voor de ‘B.V. Nederland’. De veelheid aan regels en beleid maakt het voor de financiële sector lastiger zijn rol richting bedrijven en samenleving optimaal te kunnen vervullen. Beleid en toezicht heeft onvoldoende aandacht voor de kansen die de financiële sector kan bieden voor het bedrijfsleven, in Nederland en internationaal.

In deze publicatie doen we een eerste poging om deze (gemiste) kansen in kaart te brengen met behulp van een Kansenskaart financiële sector. We laten niet alleen zien wat regulering betekent voor de financiële sector zelf, maar ook voor het bedrijfsleven en voor Nederland als geheel.

Op basis van dit stukje noeste arbeid van De Argumentenfabriek, bepleiten VNO-NCW en MKB-Nederland een concrete agenda voor de financiële sector die ertoe kan bijdragen dat de sector zijn rol in het realiseren van brede welvaart zo optimaal mogelijk kan spelen.

Met deze publicatie willen we een nieuwe impuls geven aan het denken over de rol die de financiële sector zou kunnen spelen in de uitdagingen waar ons land voor staat. We willen het besef doen indalen dat beleid en regulering naast baten altijd kosten heeft. En dat we daar kritisch op moeten zijn, ook als het gaat om de financiële sector. We willen een financiële sector die meer bijdraagt aan de reële economie. Van ‘box-checking’ en risico-aversie naar ondernemerschap vanuit een betrokken ‘Look-up’-mentaliteit.

We danken alle deelnemers aan de denksessies voor hun denkwerk.

Eelco Dubbeling
*Directeur Nederlandse Vereniging van Banken
Voorzitter van de Commissie Financiële Sector van
VNO-NCW*

Edward Feitsma
*Senior econoom verantwoordelijk voor financiële
markten bij VNO-NCW en MKB-Nederland*

1. Peter Wennink (2025), *De route naar toekomstige welvaart*

1. Wat zijn verborgen kosten en de gevolgen hiervan?

Regels en toezicht zijn er nooit voor niets. Regels en toezicht worden met de beste bedoelingen gemaakt en zijn vrijwel altijd ergens goed voor. Anders gezegd: ze hebben *bat*en. Beleids-makers en toezichthouders hebben over het algemeen minder oog voor de kosten die regulering met zich meebrengt. Niet alleen zichtbare kosten, maar ook verborgen kosten, zoals we laten zien met dit denkmodel.

In de financiële sector zijn regels er niet voor niets. Ook hier zijn de baten van regulering en toezicht groot. Denk dan aan de financiële stabiliteit, consumentenbescherming, het tegengaan van witwassen of het samen realiseren van hogere doelen zoals duurzaamheid.

De verborgen kosten

Dat er aan regulering kosten zijn verbonden is niets nieuws. Inmiddels werkt pakweg een op de drie mensen in de financiële sector aan ‘*compliance*’, oftewel het voldoen aan de regels.² De kosten voor het extra personeel en voor de IT-systemen die deze mensen nodig hebben zijn duidelijk. Ook het toezicht kost tijd en geld. Al deze kosten zijn direct terug te vinden in de winst- en verliesrekening van financiële instellingen. Het zijn zichtbare kosten.

Met dit denkmodel willen we laten zien dat regulering ook altijd verborgen kosten heeft. Denk aan de risico-averse cultuur die kan ontstaan door regulering. Denk ook aan de moeite die het Nederlandse durfkapitalisten kost om op te schalen. Verborgen kosten zijn kosten die niet in euro’s zijn uitgedrukt of überhaupt moeilijk te kwantificeren zijn. In de economische literatuur worden dit ook wel ‘opportunitykosten’ of ‘externaliteiten’ genoemd. Maar zelfs in vakliteratuur wordt niet concreet gemaakt wat de opportunitykosten van financiële regulering dan precies zijn.³ Dit is de eerste vraag waar

we in deze publicatie antwoord op willen geven: wat zijn deze verborgen kosten van de regulering van de financiële sector?

De gevolgen van de verborgen kosten

Het in kaart brengen van de verborgen kosten van de regulering van de financiële sector is op zich een nuttige exercitie. Maar in dit project wilden we meer. We wilden kijken naar welke kansen Nederland als land misloopt door deze verborgen kosten. Om hierachter te komen hebben we nog twee vervolgvragen gesteld, namelijk naar de gevolgen van de verborgen kosten voor het Nederlandse bedrijfsleven én naar de gevolgen daar weer van voor Nederland.

De tweede vraag die we beantwoorden luidt dus: wat zijn de gevolgen van de verborgen kosten voor Nederlandse bedrijven? Met deze tweede vraag maken we de stap van de financiële sector naar het bedrijfsleven in de reële economie. Verborgen kosten voor de financiële sector hebben, zoals eerder gezegd, ook gevolgen buiten de financiële sector. Ze werken door in de rest van de economie, bijvoorbeeld doordat bedrijven minder of moeilijker toegang hebben tot financiële diensten, zoals verzekeringen en leningen. We hebben in dit project uitsluitend naar bedrijven gekeken, maar uiteraard ondervinden ook huishoudens de gevolgen van deze verborgen kosten. Denk bijvoorbeeld aan de hoeveelheid informatie die mensen nu moeten aanleveren bij een hypotheekaanvraag of bij het aanvragen van een nieuwe rekening voor de voetbalvereniging.

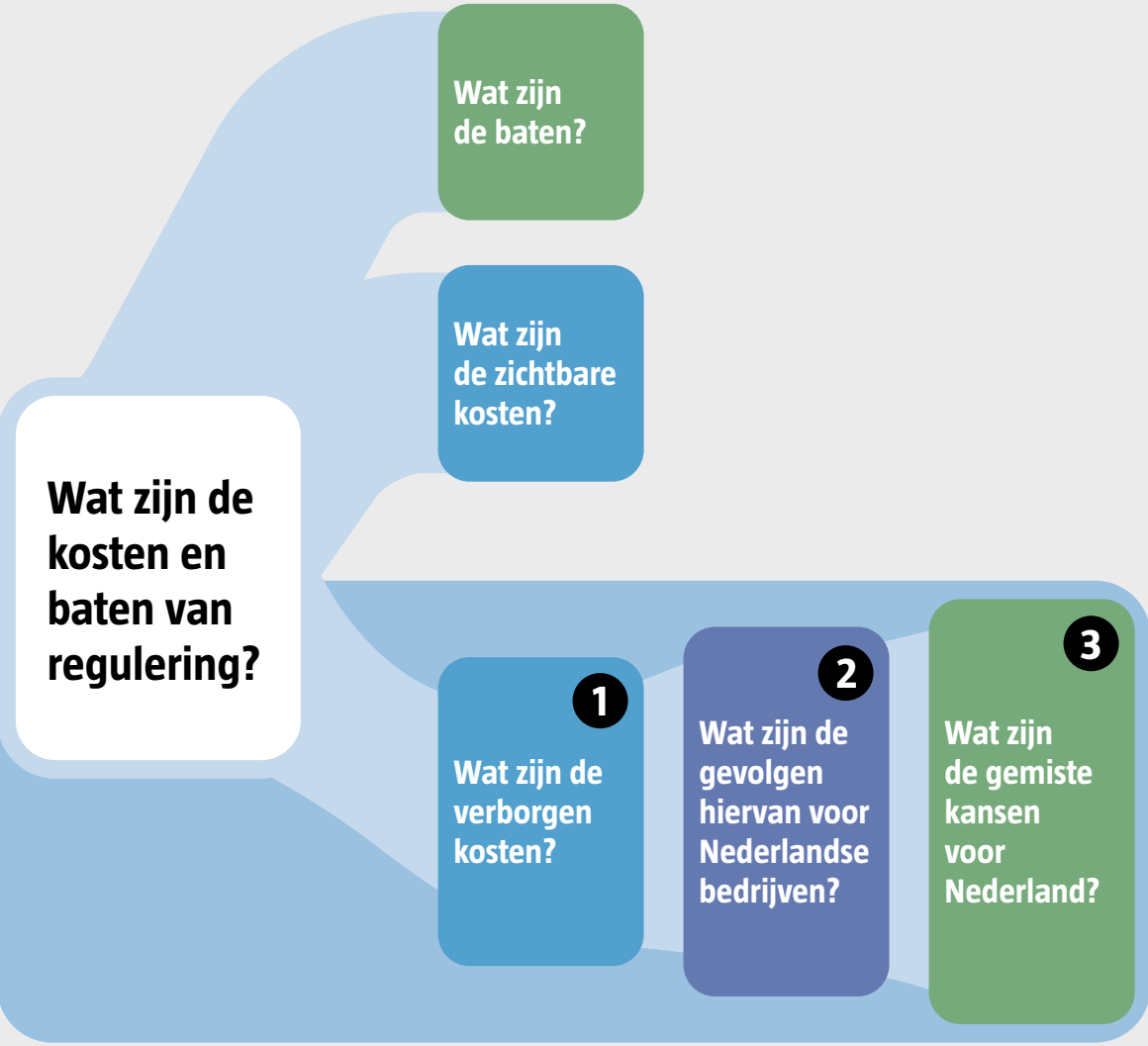
Met de derde vraag kijken we nog een stap verder, naar de gevolgen voor Nederland. Wat loopt Nederland mis door de verborgen kosten in de financiële sector en de gevolgen hiervan voor Nederlandse bedrijven? Wat zijn de gemiste kansen? Dit is de slotvraag die we in deze publicatie beantwoorden. Een positief slotakkoord, een doorkijkje naar een productiever, duurzamer en autonomer Nederland.

De antwoorden op alle drie de vragen hebben we samengevat in een visualisatie die we de Kansencarta hebben genoemd.

2. Feitsma (2024), *Geef de financiële sector meer ruimte om bedrijvigheid te stimuleren*

3. Zie bijvoorbeeld Schüler en Hienemann (2005)

Wat zijn de gevolgen van de verborgen kosten van regulering?

Afbeelding 1
Denkmodel gevolgen verborgen kosten

2. De Kansenskaart

De Kansenskaart beschrijft de verborgen kosten die ontstaan in de financiële sector als gevolg van regulering. De kaart laat zien hoe deze kosten doorwerken in het bedrijfsleven en welke kansen Nederland hierdoor mist.

De Kansenskaart is het resultaat van drie denk-sessies met VNO-NCW en experts van verschillende organisaties uit de financiële sector. Zie voor de lijst deelnemers pagina 22.

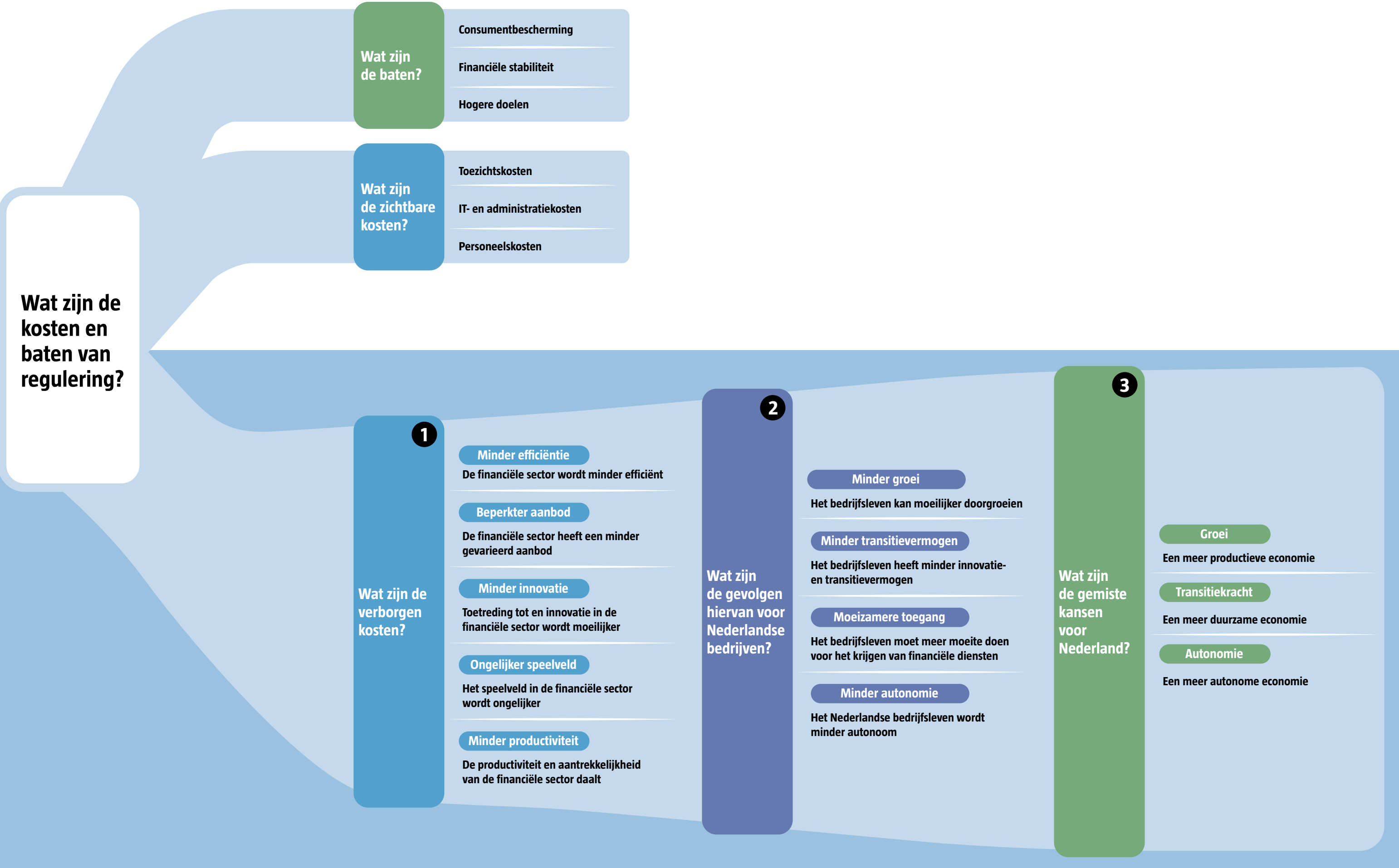
De kaart gaat over de Nederlandse financiële sector in brede zin. Dit zijn nationale en internationale financiële instellingen die in Nederland actief zijn. Naast banken, verzekeraars, en pensioenfondsen zijn dit ook andere instellingen zoals trustkantoren, financieel adviseurs, vermogensbeheerders, *private equity*, *private debt* en *venture capital*.

Met regulering bedoelen we het totale pakket aan regels en beleid voor de financiële sector vanuit Europa én Nederland. Het uitgangspunt van de kaart is, zoals we hebben uitgelegd aan de hand van het denkmodel, dat regulering van de financiële sector altijd baten, zichtbare kosten én verborgen kosten heeft.

Op de Kansenskaart leggen we de nadruk op de verborgen kosten, juist omdat ze vaak verborgen blijven. De kaart laat vervolgens zien hoe deze kosten doorwerken in het bedrijfsleven en welke kansen Nederland hierdoor mist.

Het doel van de Kansenskaart is politici, beleids-makers, toezichthouders en de sector zelf bewust te maken van de verborgen kosten van regulering. Bij het maken van beleid en regels voor de financiële sector moeten, net als in andere sectoren, ook deze kosten worden meegewogen.

De Kansenskaart bestaat uit vier verschillende kaarten. De eerste kaart is een overzicht en geeft op hoofdlijnen een doorkijk van de verborgen kosten, de gevolgen voor het bedrijfsleven en de gemiste kansen. De tweede, derde en vierde kaart beschrijven elk van deze onderdelen meer in detail.

De Verborgenkostenkaart

Deze kaart beschrijft de verborgen kosten voor de financiële sector die het gevolg zijn van regulering. Verborgene kosten zijn zoals gezegd de kosten die slecht zichtbaar zijn, zoals kosten die niet in euro's zijn uit te drukken of niet te kwantificeren zijn.

Onder regulering verstaan we het totale pakket aan regels en beleid voor de financiële sector vanuit Europa én Nederland. We kiezen bewust voor dit brede perspectief zodat we wegblijven van een kosten-baten-analyse van individuele regels en beleid. Hierdoor komen bijvoorbeeld ook de verborgen kosten boven die volgen uit de voortdurende stapeling van regulering en beleid.

De verborgen kosten van regulering voor de financiële sector zijn minder efficiëntie, beperkter aanbod, minder innovatie, een ongelijker speelveld en minder productiviteit.

Efficiëntie-verlies komt bijvoorbeeld door de groeiende bureaucratisering van de sector die steeds meer klantgegevens moet uitvragen, verwerken én bijhouden. Voor deze werkzaamheden is veel personeel nodig, waardoor de arbeidsproductiviteit onder druk staat.

Regulering beperkt ook het aanbod van financiële diensten, zoals bij Nederlandse *venture capital* partijen die door regulering moeilijker kunnen doorgroeien. Het gevolg is minder kapitaal voor startups. Ook de toetreding van nieuwe, innovatieve aanbieders tot de financiële sector of het maken van innovatieve producten wordt moeilijker door regulering. Dit kost de sector vernieuwing en dynamiek.

Wat zijn de verborgen kosten van regulering voor de Nederlandse financiële sector?

Minder efficiëntie

De financiële sector wordt minder efficiënt

- De financiële sector moet meer (gedetailleerde) informatie eisen van klanten.
- De financiële sector kan deze klantinformatie moeilijker uitwisselen, bijvoorbeeld voor fraudebestrijding.
- De financiële sector wordt "overcompliant" door regels strenger na te leven dan noodzakelijk.
- De financiële sector wordt minder efficiënt door de opeenstapeling van regels.
- De relatie tussen de financiële sector en de lokale reële economie wordt formeler.
- De financiële sector focust meer op het meten en afvinken van regels dan op nieuwe, nog onbekende risico's.

Beperkter aanbod

De financiële sector heeft een minder gevarieerd aanbod

- De financiële sector heeft minder kapitaal beschikbaar als basis voor financieringen door strikte kapitaalvereisten.
- Door aanvullende nationale eisen wordt het Nederlandse financiële ecosysteem minder aantrekkelijk.
- Het aanbod van Nederlandse zakenbanken en venture capital partijen wordt beperkt.
- Nationale financiële instellingen hebben internationale activiteiten afgeschaald.
- Door regulering die stapsgewijs toeneemt worden de schaalvoordelen van groei beperkt.

Minder innovatie

Toetreding tot en innovatie in de financiële sector wordt moeilijker

- Innovatieve toetreders in de financiële sector kunnen moeilijker starten.
- Door strenge Nederlandse interpretaties van Europese regels starten nieuwe financiële diensten vaker buiten Nederland.
- Nieuwe financiële diensten en producten komen bij bestaande financiële instellingen moeilijker van de grond.
- De financiële sector kan minder bijdragen aan hogere beleidsdoelen zoals duurzaamheid en weerbaarheid.

Ongelijk speelveld

Het speelveld in de financiële sector wordt ongelijker

- Door nationale koppen ontstaat een ongelijk speelveld tussen nationale en internationale financiële instellingen.
- Internationale financiële instellingen vestigen minder snel hun hoofdkantoor in Nederland, maar doen hier wel zaken.
- De minder gereguleerde niet-traditionele financiële sector groeit ten koste van de traditionele financiële sector.
- Bancaire en non-bancaire financiële instellingen hebben geen gelijke toegang tot de data van ondernemers.

Minder productiviteit

De productiviteit en aantrekkelijkheid van de financiële sector daalt

- De financiële sector heeft extra personeel nodig en de productiviteit van de sector daalt.
- De financiële sector wordt qua werkplezier minder aantrekkelijk om in te werken.

De Gevolgenkaart

Op deze kaart zoomen we in op de gevolgen van de verborgen kosten voor het Nederlandse bedrijfsleven.

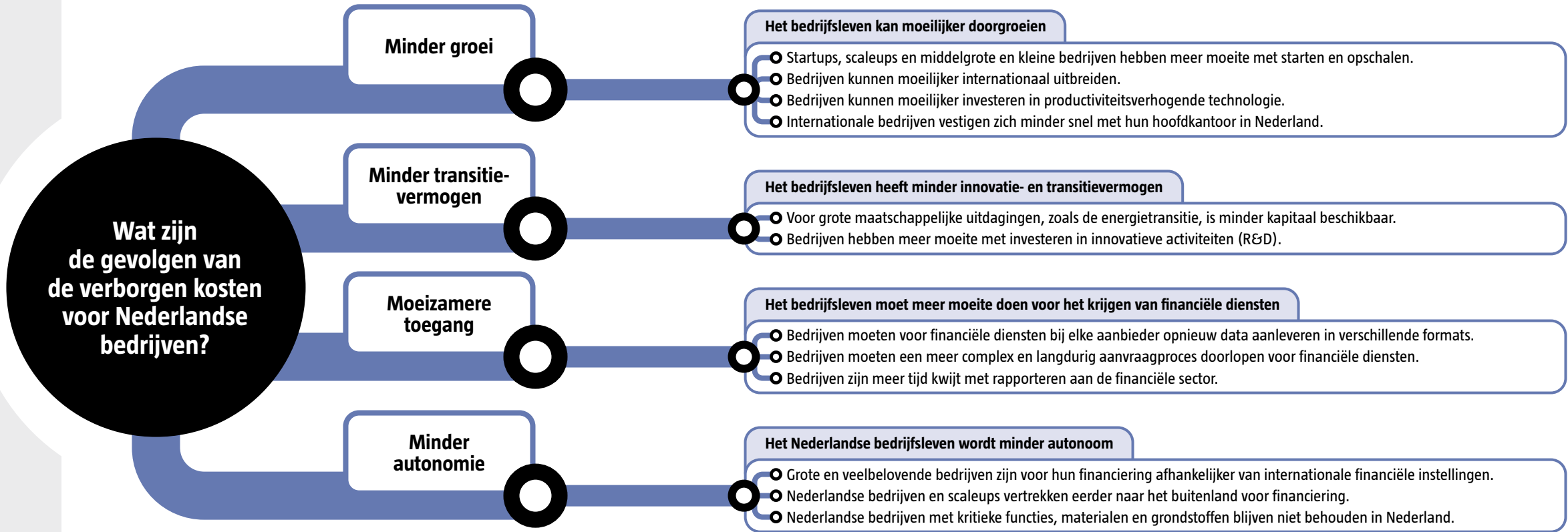
Verborgene kosten voor de financiële sector werken door in de reële economie. Regulering voor de financiële sector heeft dus ook een prijs voor de rest van de economie.

Het gevolg is Nederlandse bedrijven met minder groei, minder transitievermogen, moeizamere toegang tot financiële diensten en minder autonomie.

Nederlandse startups, scaleups en mkb-ers hebben moeite met doorgroeien, deels als gevolg van een financiële sector met een beperkter aanbod en ongelijker speelveld.⁴

Bedrijven kunnen ook moeilijker investeren in innovatie door de mentaliteit van risico-aversie die, mede door regulering in de financiële sector, de afgelopen jaren steeds sterker is geworden. Bedrijven met plannen die niet precies voldoen aan alle vinkjes krijgen steeds moeilijker geld. Dit maakt het voor bedrijven moeilijker om bij te dragen aan noodzakelijke transitie zoals de energietransitie.

De administratielast voor bedrijven die doorsijpelt vanuit de financiële sector is voor ondernemers misschien nog wel het meest wijdverbreide en meest direct voelbare gevolg van regulering. Terwijl de autonomie van Nederland weer hoog in het vaandel staat, vertrekken belangrijke, innovatieve bedrijven naar het buitenland.

4. CPB (2025), *Proces van creatieve destructie verzwakt in Nederland*

De Gemistekansenkaart

Deze kaart beschrijft de kansen die Nederland laat liggen als gevolg van verborgen kosten voor de financiële sector.

We zetten hier de denkstap van verborgen kosten en negatieve gevolgen naar positieve kansen. Door de verborgen kosten voor de financiële sector mist Nederland uiteindelijk kansen. Die gemiste kansen staan op deze kaart.

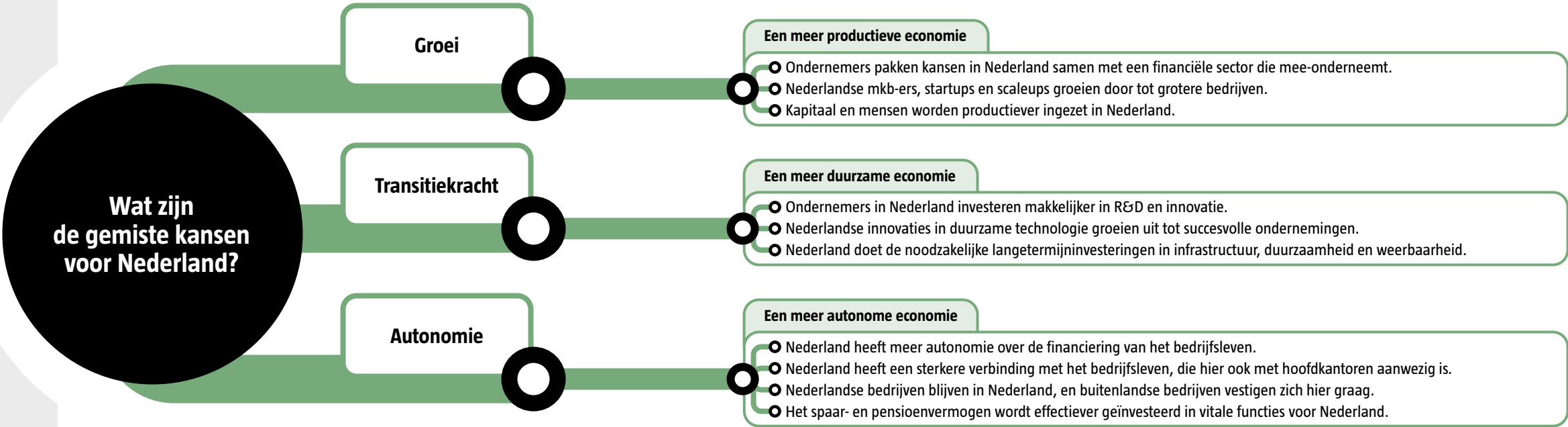
De gemiste kansen zijn samen te vatten als een meer productieve, meer duurzame en meer autonome Nederlandse economie.

De economie groeit wanneer de financiële sector mee-onderneemt met bedrijven en hun helpt doorgroeien. Op de lange termijn zorgt dit ook voor een meer productieve inzet van arbeid en kapitaal in de economie. Dit proces wordt ‘creatieve vernietiging’ genoemd: arbeid en kapitaal zouden moeten doorschuiven van oude, stagnerende bedrijven naar nieuwe, groeiende bedrijven. Volgens het CPB hapert dit proces in Nederland.⁵ De verborgen kosten voor de financiële sector zijn een rem op dit proces.

Nederland mist ook kansen voor meer transitiekracht en autonomie. De transitie naar een duurzame economie hapert doordat innovaties in duurzame technologie beperkt worden opgeschaald en ondernemers weinig investeren in R&D en duurzaamheid.

Startups en scaleups vertrekken vaak naar het buitenland, mede door gebrek aan financiering. Blijven ze, dan zijn ze vaak alsnog afhankelijk van internationale financiële instellingen. Zo ondermijnen de verborgen kosten ook de autonomie van de Nederlandse economie.

5. CPB (2025), *Proces van creatieve destructie verzwakt in Nederland*

3. Naar een productiever, duurzamer en autonomer Nederland in Europa

Nederland moet kansen pakken. De verborgen kosten van regulering staan dit in de weg. Wat te doen? Welke lessen trekken we op basis van de Kansenkaart voor politiek, beleid en voor de sector zelf?

In drie denksessies brachten we samen met experts uit de sector de verborgen kosten en gemiste kansen in kaart. Deze inzichten namen we mee naar het Maliecafé in de Malietoren. Hier gingen we met de sector in gesprek over de vraag: Hoe zorgen we ervoor dat de financiële sector kan helpen bij de grote uitdagingen waar ons land voor staat? Hoe komen we door het terugdringen van doorgeschoten regulering tot een financiële sector die meer bijdraagt aan de reële economie? Uit de bijeenkomst kwamen vele tips en suggesties naar voren. We noemen er zes. Zes adviezen aan politiek, beleid én aan de sector zelf.

- 1 Houd altijd rekening met verborgen kosten.**
Verplicht beleidsmakers en toezichthouders om altijd alle maatschappelijke kosten en baten van nieuwe regelgeving voor de financiële sector af te wegen.⁶ Ook de verborgen kosten.
- 2 Denk ook in kansen.**
Verruil één van de jaarlijkse risicorapportages financiële markten (AFM, DNB en CPB) voor een kansenrapportage die ingaat op kansen voor Nederland die de financiële sector mogelijk kan maken. Geef meer ruimte voor innovatie in de sector, zoals via ‘regulatory sandboxes’. Bezie beleggen niet alleen vanuit risico’s maar ook vanuit noodzaak om kapitaal op te bouwen voor het financieren van transities.

- 3 Koppel aan de investeringsagenda van Wennink een financieringsagenda.**
Zorg voor stabiel en voorspelbaar beleid, zoals via de investeringsagenda Wennink. Koppel dit aan een financieringsagenda met duidelijke en haalbare rollen voor diverse spelers in de financiële sector. Zorg voor differentiatie van financieringsvorm per type investering. En analyseer waar lacunes in de financiële infrastructuur het gevolg zijn van regulering. Sector en bedrijfsleven werken graag een financieringsagenda Wennink uit.⁷
- 4 Verlicht regel- en toezichtsdruk op de financiële sector.**
Verminder de regel- en rapportagedruk voor 2030 met minimaal 25 procent. Effectief is bijvoorbeeld een ‘one in, two out-principe’ (1 euro regeldruk erbij = 2 euro eraf). Vereenvoudig de duurzaamheidsrapportages via EU project Omnibus. Begrens de private toezichtskosten en beperk sectorspecifieke belastingen en subsidies.
- 5 Versnel de vorming van de Europese kapitaalmarkt en de ‘financiële unie’.**
Vermijd en verminder nationale koppen in beleid en toezicht. Zet als Nederland actiever in op de Europese *Savings & Investments Union*.⁸
- 6 Maak de stap van rule- naar risk-based toezicht op de financiële sector.**
Realiseer om te beginnen een risico gebaseerde Sanctiewet die nu onevenredig veel mankracht, geld en tijd kost die effectiever en productiever kan worden aangewend, niet alleen in het belang van de sector maar ook omwille van Nederland.

We zijn ervan overtuigd dat deze zes adviezen zullen bijdragen aan een financiële sector die beter bij kan dragen aan de reële economie. Geen gemiste kansen meer. Op naar een productiever, duurzamer en autonomer Nederland.

6. New Financial (2025), *Measuring the volume of EU financial regulation*

7. Peter Wennink (2025), *De route naar toekomstige welvaart*

8. Mario Draghi (2024), *The future of European competitiveness*

Experts

In de denksessies hebben de volgende partijen met ons meegedacht.
We danken iedereen hartelijk voor het geleverde denkwerk.

- ABN AMRO
- APG
- ASR
- Achmea
- Adfiz
- Autoriteit Financiële Markten (AFM)
- CPB
- DUFAS
- Euronext
- European Commission
- Holland Quaestor
- ING
- JTC Group
- KPMG
- MKB-Nederland
- Ministerie van Economische Zaken
- Ministerie van Financiën
- NN Group
- Nederlandse Vereniging van Banken (NVB)
- Nederlandse Vereniging van Participatiemaatschappijen (NVP)
- PGGM
- PwC
- Rabobank
- VNO-NCW
- Verbond van Verzekeraars
- Wanders BV
- YesAndMore

